

Yaşatan Sözleşme ve Öldüren Erkek

Emin Reşah

2020-07-28 20:04:59+0300

Evliliklerin görücü usulü yapıldığı zamanlarda nikahta tanışan çiftlerden bahsederlerdi. Bunun sebebi de evliliğin iki insan arasında değil, iki aile arasındaki bir müessese olmasından kaynaklı.

Tarihte aynı kelimelerin aynı kavramları anlatıp anlatmadığını sorgulamak icap eder demiş biri. *Tanrı* kelimesi mesela Şamanist Türkler için bir anlama gelirken, onlardan yüz yıl sonraki Müslüman Türkler için başka bir anlama geliyor. Kelime aynı, çoğu kullanımı da benzer ancak bunların *aynı kavram* olduğu üzerinden üretilen sözler temelsiz.

Evlilik böyle bir kavram. 100 yıl önce başka bir ilişki biçimiyken, şimdi başka bir ilişki biçimi. 100 yıl öncenin kurallarıyla düşünüp, bugünün kurallarıyla yaşamaya çalışınca bir yerde *evlilikler neden yürümüyor* sorusuyla karşılaşıyorsunuz. Neden boşanmalar arttı?

Kadın da böyle bir kavram mesela. 100 yıl önce *kadın* derken bahsettiğimiz davranış manzumesi, artık yerini başka bir *kadına* bırakmış. Günümüzde kadınlar arasında yeknesak bir davranış kalıbı, psikoloji veya ortak değer bulmak mümkün değil ama 100 yıl önceki kadınlarla şimdiki kadınları aynı tutup, onbin yıllık tarihin tüm kadın meselesini getirip cinayetlere bağlıyoruz: *Kadın cinayetleri politik*.

Tabii ki *politikleştirebildiğimiz her şey politiktir*. Başörtüsü politiktir mesela, hep öyle oldu, *haşa politik değil, kişisel özgürlük talebi* derken de politikti, bu sorunu çözmek için oy isterken de öyleydi, senelerce süründürüp, hala da kanunla değil, yönetmelikle düzenlerken de öyle. Normal şartlar altında politikanın konusu olmaması gereken bir mesele gayet münbit bir politik alan haline geldi.

Kadın cinayetleri de böyle. *Kadın cinayetleri politik* dediğinizde, *mefhumun muhalifinden* erkeklerin politika icabı bu cinayetleri işlediğini kastetmiş oluyorsunuz. Benim kafamda şöyle bir sahne beliriyor: Erkekler olarak bir yerlerde toplanıyoruz, *bu sene kaç kadın öldürelim* diye düşünüp taşınıyoruz ve o kadar kadın katlediliyor. Politik midir? Politiktir. Politikleştirilmiş midir? Politikleştirilmiştir.

Ben ikinci seçeneğin tarafındayım ama tabii ki mukaddes sloganlara laf edince sinirler bozuluyor, onun için üzerinde durmaya değer bir tartışma değil. Böyle

sloganlara sığmıp, bunları sık sık tekrarlayınca düşündüğünü ve bağırınca mücadele ürettiğini sanan insanların asıl sebepleri anlamaya pek gönüllü olmadığını, dertlerinin tamamen kendi diskurlarını dayatmak olduğunu çok gördüğümünden *politik midir?* tartışmasının verimli olduğunu sanmıyorum. *Politik dersin politiktir* der geçerim en fazla. Bir şey politikanın konusu haline gelince, elinden almak mümkün olmadığına göre apolitik olacak değil.

Bu arada 2011’de 180 olan cinayet sayısı 2019’da 470 olmuş. Bu sene herhalde 500’ü geçer. Az önce Twitter’a baktığımda (26 Temmuz 2020 sabahı) yine bir cinayet haberi gördüm.

Erkekler diğer erkekleri de öldürüyor tabii, bir erkeğin cinayete kurban gitme ihtimali kadınınkinden 4 ila 8 kat daha fazla ama genel cinayet istatistikleri bulmanın kadın istatistiklerinin yanında imkansız olmasından *kadın cinayetleri politiktir*’in anlamını da çıkarıyoruz biraz. Bu yaygaradaki maksat *kadın cinayetlerini durdurmak* falan değil, buradan devşirilecek politik gücün sair alanlarda (bazı) kadınlar lehine ve erkekler aleyhine kullanılması. Yoksa oturup *bu kadınlar neden öldürülüyor* diye önyargısız bir araştırma yapma niyeti kimsede yok. *Çözüm* olarak sundukları şeylerin *İstanbul sözleşmesi* veya 6284 sayılı kanun gibi, 2011’de çıktığından beri kadın cinayetlerine zararı olmadıysa, faydası da olmamış konular olması bunun işareti.

İstanbul sözleşmesi yaşatır mı? Çıktığında senede 180 kadın öldürülüyormuş, şimdi senede 470 kadın öldürülüyor. Buradan bakınca pek yaşatıyormuş gibi durmuyor ama *hadî, inşallah, yaşatır*.

Bir Türk milliyetçisinin şehit cenazelerinde gösterdiği tepkinin benzeri gösteriliyor kadın cinayetlerinde. Bir milliyetçiye (tabii ki üzüldüğü, benim de üzüldüğüm) şehit cenazelerinin sebebinin onun inandığı ulus devletin politikaları olduğunu söylerseniz, en iyi ihtimalle küser. Kadınlara da *burada bir tuhafılık var, İstanbul sözleşmesinden beri cinayetler dört kat artmış* diyorsunuz ve devamını söylemeden küsüyorlar. Devletin bekası ve bütünlüğü yanında bir milliyetçi için şehit cenazeleri nasıl *katlanılabilir* bir durumsa, benim buradan anladığım, bu cinayetler de *kadın özgürlüğü* yanında *katlanılabilir* cinayetler. Konu en başından ideolojik, benim gibi *önemli olan kadınların hayatını kaybetmemesi, İstanbul sözleşmesi değil* diyenlere hiç rağbet gösterilmemesi de bundan. Muadili de bir milliyetçiye *madem şehit cenazesi istemiyorsun, neden devletin Kürtlerle yolunu ayırmasını desteklemiyorsun* demek oluyor. Tabii ki devletin bekası veya kadınların özgürlüğü meseleleri, tek tek insan hayatlarından daha mühim.

Feministlere tepeden baktıkları ülkücülerle benzer ideolojik refleksler verdiklerini söylesem daha çok kızarlar.

Kadın cinayetleri neden arttı? diye sorunca kimsenin gerçek bir cevabı yok ama benim bazı tahminlerim var: 2011 süresiz nafakanın, İstanbul sözleşmesinin, sosyal medyanın yayılmaya başlamasının da tarihi. (Facebook hesabımı 2011’de kapattığımdan, oranın artık *eskisi gibi olmadığını* hatırlıyorum.) Buradaki cinsiyet halini tek bir sebebe bağlamak mümkün değil, yine de bir çatışma var ve bu

çatışma eski sosyal kurumların, eski değerlerin, yeni şartlara adapte olamayışından ortaya çıkıyor.

Eski sosyal kurumlar *özgür kadının* hayatını kısıtlayan kurumlar. Bilhassa evlilik. Cinayetlerin önemli bir kısmının da evlilik ve ilişkiler çevresinde işlendiğini tahmin ediyorum. Katledilenlerin çoğunu zaten onları tanıyan insanlar katlediyor. Buradan da meselenin *sosyal bir mesele* olduğunu anlamak mümkün.

Sosyal mesele, mesela, sosyal medya. Kadınların ve erkeklerin sosyal iletişim kanallarındaki patlama evlilik ve ilişki bağında ciddi hasarlara sebep olmuş olmalı. Boşanmaların çoğunda sosyal medyanın bir etkisi olduğunu okumuştum, bu cinayetler de bundan etkilenmiş olmalı. Evliliklerde kadınların %15-20'si, erkeklerin %20-25'i eskiden de aldatıyormuş, ancak şimdilerde bu oranın arttığını, ilişkilerin *kısa süreli kaçamaktan, uzun süreli ilişkiye* dönüştüğünü tahmin etmek mümkün. Bu ilişkilerin ortaya çıkma ihtimali de aynı şekilde artmış olmalı. Boşanmayı *şerefsizlik* sayan bir kültürün mensubunun, karısının bir erkekle yazıştığını gördüğündeki tepkisinin ne olacağını tahmin edebiliriz.

Bunlara yeğenin erkek arkadaşıyla fotoğraflarını amcasının *fesbuk* hesabında görmesi gibi, bana göre hayli normal ama bazı amcalara göre *orospuluk* sayılacak fiilleri de ekleyebiliriz. Sadece iletişim yolları değil, insanlara kişisel yayın yapma yolları da arttı. Toplumsal fay hatlarında, eski ile yeninin, arkaik değerlerle yeni teknolojilerin karşılaştığı yerlerde sosyal arızaların üretildiğini düşünebiliriz.

Diğer bir mesele erkeklerin evlilik ilişkisini bitirip, yeni bir hayat kurma imkanı olmayışı. Eğer karısı çalışmıyorsa, *süresiz nafaka* gibi insan haklarına aykırı bir düzenlemeyle ömrünün sonuna kadar ona gelirinden bir kısmını vermek zorunda. Devlet çoğu alacağın aksine, nafaka alacaklarında hapis cezası koymuş ve nafaka ödemediği için birkaç defa hapse giren işsiz bir erkeğin, şiddete varan tepkiler göstermesini anlaşılmaz bulmuyorum. Devlet kendi memurunu 30 yıl çalışmadan emekli etmiyor ama hasbelkader bir erkekle evlenmiş ve ona üç ay katlanmış bir kadına, evliliğin bitmesinde kusur kadında olsa bile ömür boyu nafaka ödemeyi hak görüyor. Böyle bir hukukun erkeklerin *hukuka güvenini* ne şekilde etkilediğini ve bitmeyen eski evliliklerin kadınların hayatında ne gibi riskler ürettiğini tahmin edebiliriz.

Bunların *erkekleri mazur görmek için bahaneler* olduğunu, sorunun *cezaların artırılması* veya *İstanbul sözleşmesinin uygulanması* gibi basit sloganlarla çözüleceğini düşünen, ortalama zekalı insan için de şunu hatırlatmak lazım: Kimse bir cinayet işleyecekken, *bu cinayetin cezası 30 sene olsaydı işlemezdim, 20 sene olduğuna göre işleyebilirim* demez. Ben de bir defa cinayet olduktan sonra bu canilerin idam da dahil, mümkün mertebe en yüksek cezalara çarptırılmasına tarafım. İdam edilsinler ve cellatlığını ben yapayım ama bu katillere ceza vermenin ne maktülü geri getirmeye, ne yeni cinayetleri engellemeye faydası var. Ekseriyet anahtar kaybettiği yerde aramaya, asıl sebepleri konuşmaya korkuyor diye ışığın altında *circle jerk* yaparak anahtar arıyormuş gibi yapmaya mecbur değilim.

Arkaik kültürü beğenmiyorum. Ben birinin *Allah'ın emri, peygamberin kavliyle* babasından istenmesini bile *kadına hakaret* olarak gören taraftayım. Bununla beraber bir nevi *cangıl* olan bu memlekette insanların nasıl düşündüğünü, hangi saiklerle hareket ettiğini görme fırsatım oldu ve insanların değerlerini yargılamayı bıraktım. Ha bu değerler üç nesil sonra daha farklı olacaktır, bundan eminim, kızım erkek arkadaşıyla beraber yaşadığı için kendini korku içinde hissetmeyecektir, bunu da biliyorum. Bununla beraber cinayetlerin neden arttığını sorunca, cevabım içinde *eski kültür ve yeni teknolojilerle pek iyi gitmiyor* da var.

Bir yerde cinayet varsa *ben bu oyunu oynamıyorum, hukukunuza güvenmiyorum* demektir. Bir memlekette kadın öldüren psikopat sayısı 10 yılda 4 kat artmaz. Buradaki mesele erkeklerin hukukun içinden çok, dışını kendi değerlerine uygun görmeleridir. Her kadın cinayetinde erkekleri toptan hedef göstererek, ideolojik saplantılarla bir *cinsiyet savaşı* sürdürerek, erkekleri hukuka daha da yabancılaştırarak bu sorun çözülmez. Eğer kadın cinayetlerini önlemek bir hedefse, sebeplerini bilmek gerekir, yoksa 10 sene sonra şimdikininki iki katına çıktığında hala aynı sloganları atmaya devam edersiniz. (Bilemiyorum, belki de asıl istenen budur zaten. Çünkü *şehitler* nasıl ki bir *milliyetçi iktidar* üretiyorsa, *kadın cinayetleri* de *dişil iktidar* üretiyor. Onun için de daha özgür kadınlar öldürüldüğünde daha çok olay oluyor, daha çok bayraklaşıyor, daha çok konuşuluyor.)

Bu arada, kişisel olarak, tabii ki kadınların tamamen özgür yaşamasını ve kendi ayakları üstünde durmasını sonuna kadar destekliyorum. Akıllı hiçbir erkek, kadına ulaşmayı kolaylaştıran düzenlemeleri, onlarla ilgili sorumluluklarını azaltan ve ilişkileri daha net, daha steril ve daha ucuz hale getiren *özgür kadın* hareketine karşı çıkmaz. Ben de şahsen evlilik gibi arkaik müesseseler yoluyla, kazanırsam kazandığıma ortak, boşanırsa benden emekli olacak birindense, kendi kendine yeten kadınların sayısının artmasını ve bunlarla *bitebilen* ilişkiler sürdürmeyi tercih ederim. Bununla beraber, bu durum benim gibi erkekler için o kadar iyi ki kadınların buradaki *özgürlüğü* gerçekten istediklerinden, kadınların genelinin aslında istemedikleri ve kendilerini mutlu etmeyecek bir hayatın dolmuşuna bindirilip, kazıklanmadığından emin olamıyorum.

Emin olamayışımın bir sebebi yine cinayetlerde yükselen *bizi koruyun* çılgılığı. Devletin bir suç oluşmadan kimseye *cani* muamelesi yapması mümkün değil. 6284 sayılı kanunun getirdiği *uzaklaştırma hakkı* sebebiyle, her yıl 150.000 civarı kadın uzaklaştırma kararı aldırıyor ve tedbir alınan erkek bu kadına yaklaşırsa hapse gönderiliyor. Buradaki kadınların hepsinin ölüm tehdidi altında olduğunu düşünsek bile 150.000 erkeğe *cani muamelesi* yapamaz. (Maktüllerin önemli bir kısmının uzaklaştırma aldırmadığı da söyleniyor.) Devletin koruması olay olduktan sonra gelip rapor tutup, *olay yeri inceleme* ekiplerinin delil toplamasıyla ve katile ceza vermekle sınırlı. Ceza hukuku zaten suç olmadan devreye girmez. Buradaki reflekse *cezalar düşük* gibi kılıflar buluyorlar ama teammüden öldürmede cezalar az değil, az olsa da zaten kimsenin cezaların süresiyle ilgilendiği yok.

Buradaki *bizi koruyun* veya *İstanbul sözleşmesi yaşatır* gibi feryadın asıl sebebinin, *özgür kadının* biyolojik olarak aradığı korunmayı bulamayışının yansı-

ması olduğunu düşünüyorum. Kadın korunmak istiyor ve bu korunma ihtiyacı tehdidin rasyonel olup olmamasıyla alakalı değil, (bu hesap böyle yapılmaz ama) trafik kazasıyla ölme riski kadın için de, erkek için de cinayete kurban gitmekten fazla. Buradaki *tehdit algısının* bilinçaltında kadının korunma ihtiyacının modern kurumlarca yerine getirilememesi, geleneksel aile ve evlilik kurumlarının da bu korumayı *şartlı* sunması var. O şart da işte, *benim istediğim gibi yaşarsan, seni korurum* şeklinde tezahür ediyor. Ailenin şartlı sunduğu korumayı, devletin şartsız sunmasını bekliyorlar ama devlet *nöbetim bitse de evime gitsem* diyen polise form doldurtup, imza attırmaktan başka bir yöntem bilmiyor.

Kadınlarımız gerçekten bu bindikleri özgür kadın dolmuşunun, gitmek istediklere yere gittiğinden emin mi, bilemiyorum. Evet, kadınlar cinsel arzu nesi oldukları için tacize maruz kalıyor, kariyer yapmaları daha zor, çalışmaları daha meşakkatli, sosyal olarak erkekten daha dikkatli olmaları gerekiyor, günlük hayatta beklentiler daha yüksek, doğum yaparken ayrı zorluk çekiyor, çocuk büyütürken ayrı zorluk çekiyor, ev ve çevresinin genel yükü kadınların omzunda. Ortalama bir kadının hayatı, ortalama bir erkeğinkinden çok daha zor. Bunların hepsinde hemfikirim, ancak çözüm olarak sunulanın kadınları gerçekten memnun edip etmeyeceğini, hayatlarını kolaylaştırıp kolaylaştırmayacağını, neticede bir çok kadın için *hayatın anlamı* sayılabilecek *doğum yapmanın* giderek daha zorlaştığı, pahalandığı, erkeklerin bir görünüp bir kaybolduğu ve çocuklarına baba olacak adam bulmanın giderek zorlaştığı bir hayatın kadınların genelini mutlu edip etmeyeceğini bilmiyorum. Yoksa bu *bol sloganlı toplu mastürbasyon* seanslarından asla rahatsız değilim.

Ben kadının zeki, çevik ve özgürünü severim.